

doc. Ing. Matúš Kubák, PhD.

Ekonomická fakulta Technickej univerzity v Košiciach

Katedra regionálnych vied a manažmentu

Nemcovej 32

040 01 Košice

Oponentský posudok na habilitačnú prácu

Habilitantka: Ing. Nikoleta Jakuš Muthová, PhD.

Téma dizertačnej práce: Teória a prax behaviorálnej ekonómie

Všeobecné zhodnotenie práce

Predložená habilitačná práca sa venuje stále aktuálnejšej téme využitia behaviorálnych intervencií vo verejnom sektore. Autorka reflektuje čoraz častejšie, a to nie len behaviorálnymi ekonómami, spochybňovaný predpoklad racionálneho rozhodovania jednotlivca v rámci neoklasickej ekonomickej teórie a ponúka alternatívu založenú na princípoch behaviorálnej a experimentálnej ekonómie, najmä konceptoch libertariánskeho paternalizmu a postrčenia (nudging).

Práca je tematicky koherentná a koncepčne dobre vystavaná, robustná. Autorka preukázala schopnosť systematicky analyzovať stav poznania a dôsledne prepájať teoretické východiská s vlastným empirickým výskumom. Oceňujem osobitne snahu aplikovať behaviorálne koncepty v reálnych podmienkach verejnej správy Slovenska a posunutie hranice využitia behaviorálnej ekonomickej paradigmy v praxi.

Práca je po formálnej stránke na vysokej úrovni. Jazyková kultúra je primeraná akademickému textu. Oceňujem dôsledné citovanie.

Obsahová a metodologická úroveň

Autorka sa opiera o interdisciplinárne poznatky z ekonómie, psychológie a verejnej politiky. Práca má jasne formulovaný cieľ, ako aj čiastkové ciele, ktorými autorka sleduje rozšírenie neoklasického pohľadu na rozhodovanie jednotlivca, ekonomického agenta, ako objektu štátnej intervencie o etický rámec libertariánskeho paternalizmu. Habilitačná práca a je členená logicky, pričom prepojenie jednotlivých častí je primerané a vecné.

Empirická časť práce pozostáva z troch hlavných výskumných aplikácií:

1. Behaviorálne aspekty v manažmente kontrahovania verejných služieb a meranie vzťahu medzi dodávateľom a obstarávateľom pri uzatváraní zmlúv a samotnej realizácii kontraktu.
2. a) Experimentálne skúmanie postojov k hypotetickým situáciám spojeným s neformálnymi platbami v zdravotníctve prostredníctvom populačného experimentálneho prieskumu.
2. b) Riešenie externalít spojených so spotrebou zdravotníckych služieb - spotreba liekov

3. Poľný experiment v oblasti riešenia znečistenia verejných priestranstiev - prípadové štúdie zamerané na problém znečistenia vybraných zón v Banskej Bystrici žuvačkami a cigaretovými ohorkami.

Každá z týchto častí obsahuje opis teoretického rámca, použitú metodiku, výsledkovú časť a diskusiu výsledkov. Práca využíva kombináciu kvantitatívnych a kvalitatívnych prístupov, ktorými sú dotazníkový prieskum, experimentálne metódy a terénny výskum. Táto kombinácia zvyšuje vierohodnosť a relevanciu zistení.

Z *metodologického hľadiska* je práca vystavaná konzistentne. Napriek tomu by bolo vhodné zvážiť využitie sofistikovanejších a podrobnejšie rozpracovaných štatistických analýz, ktoré by mohli posilniť interpretovateľnosť a validitu zistení. Otázky vyvoláva aj samotná robustnosť výsledkov, keďže zloženie výskumných vzoriek v jednotlivých segmentoch empirickej časti práce vykazuje značné rozdiely.

Aj keď mi nie je známa detailná granularita dát, a teda ani presný potenciál pre explikačné modelovanie, domnievam sa, že autorka mohla, a vzhľadom na charakter skúmanej problematiky aj mala, zvážiť aplikáciu pokročilejších štatistických nástrojov. Namiesto limitovania sa na deskriptívne metódy a základné neparametrické testy (napr. Spearmanov korelačný koeficient, chí-kvadrát test, Wilcoxonov test či Mann-Whitneyho U test), by využitie explikačných modelov, alebo modelov s latentnými premennými umožnilo precíznejšiu identifikáciu vzťahov medzi údajmi. Takýto analytický prístup by významne prispel ku kvalitatívnemu zhodnoteniu záverov a posilnil praktickú využiteľnosť formulovaných odporúčaní.

Teoretické a praktické prínosy

Habilitačná práca ponúka viacero originálnych teoretických pohľadov a myšlienkových sledov. Autorka presahuje rámec klasickej teórie „principal-agent“ a rozširuje uvažovanie o verejných intervenciách o psychologickú a etickú dimenziu, čím reaguje na súčasné trendy v ekonomickom výskume podporené témami za ktoré boli udelené Ceny Švédskej ríšskej banky za ekonomické vedy na pamiatku Alfreda Nobela, ako aj neustále rastúcim množstvom vedeckých publikácií v danej oblasti.

Na praktickej úrovni práca poskytuje konkrétne odporúčania pre tvorbu verejnej politiky a dizajn intervencií s nízkymi nákladmi a potenciálom vysokého dopadu. Príklady zo zdravotníctva či odpadového hospodárstva ukazujú, že behaviorálne zásahy môžu byť efektívne, pokiaľ sú dobre zacielené a citlivo implementované.

Autorka nezakrýva ani limity svojich zistení, napr. dočasný efekt niektorých intervencií či riziko etického zneužitia architektúry výberu. Tieto reflexie posilňujú vedeckú hodnotu a zvyšujú dôveryhodnosť odporúčaní.

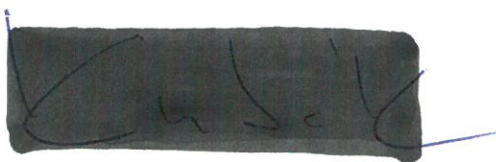
Do rozpravy navrhujem nasledujúcu otázku:

Vo štvrtej kapitole venujúcej sa manažmentu kontrahovania verejných služieb uvádzate, že primárny zdroj dát predstavujú údaje získané dotazníkovým prieskumom, ktorý ste rozposlali na všetky miestne samosprávy na Slovensku (2927 vrátane 17 mestských častí Bratislavy a 22 mestských častí Košíc). Aká bola vzorka údajov s ktorou ste nakoniec pracovali (nakolko to z textu nie je explicitne jasné)?

Záver a odporúčanie

Habilitačná práca Ing. Nikoľety Jakuš Muthovej, PhD. predstavuje ucelený vedecký, teoretický a aplikačný prínos v oblasti verejnej ekonomiky. Je dôkazom odbornej a osobnostnej vyspelosti, ako aj samostatnosti autorky a jej schopnosti prepájať ekonomickú teóriu s aktuálnymi výzvami verejnej správy. Prostredníctvom posudzovanej habilitačnej práce autorka preukázala svoju vedecko-odbornú profiláciu a vyzretosť, komplexnú znalosť teoretických fundamentov, ako aj schopnosť formulovať závery s praktickým dosahom. Práca ako celok spĺňa všetky stanovené požiadavky po formálnej, odbornej aj vedeckej stránke a reflektuje výsledky dosiahnuté v doterajšom vedeckom pôsobení autorky.

Na základe uvedeného konštatujem, že habilitačná práca zodpovedá požiadavkám kladeným na habilitačné práce a preto prácu odporúčam k obhajobe. Po úspešnom habilitačnom konaní odporúčam Ing. Nikoľete Jakuš Muthovej, PhD. udelenie vedecko-pedagogického titulu docent (v skratke doc.) v odbore Regionálna a verejná ekonomia.

V Košiciach, dňa 22.7.2025

doc. Ing. Matúš Kubák, PhD.

Ekonomická fakulta Technickej univerzity v Košiciach